

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO - 719226 - I/12/AM

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia 17. IV. 2013.

Pan Jarosław Duda

Pełnomocnik Rządu ds. Osób

Niepełnosprawnych

ul. Nowogrodzka 11

00-513 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 27 lutego 2013 r., odnosząc się do złożonych wyjaśnień w sprawie powołania członków Polskiej Rady Języka Migowego, w skład której nie wchodzi ani jedna osoba głucha, posługująca się polskim językiem migowym, pragnę podziękować Panu Ministrowi za przekazane informacje, jednakże w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich uzupełnienie składu Rady o dwie osoby głuche nie jest satysfakcjonujące w świetle Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz innych międzynarodowych standardów dotyczących angażowania osób głuchych w tworzenie polityk i prawodawstwa dotyczącego języka migowego.

W odpowiedzi wskazano, że podstawę wyboru kandydatów na członków Rady stanowią:

- oświadczenie kandydata o znajomości polskiego języka migowego (PJM), systemu językowo-migowego (SJM) lub systemu komunikowania się z osobami głuchoniewidomymi (SKOGN) lub zajmowaniu się zawodowo tą tematyką
- oświadczenie kandydata o zgodzie na przetwarzanie jego danych osobowych dla potrzeb wyboru członków Rady oraz o zgodzie na kandydowanie,
- informacja o umiejętnościach lub doświadczeniu kandydata przydatnych w pracach Rady, przesłana wraz ze zgłoszeniem.

Jak wynika z pisma z dnia 27 lutego 2013 r., do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wpłynęło 29 zgłoszeń, z czego 5 nie spełniało wymogów formalnych, a spośród

pozostałych 24 zgłoszeń tylko dwie osoby były niesłyszące, a więc w ocenie Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego nie mógł powołać Rady składającej się głównie z osób niesłyszących. Ponadto wskazano, że przy ocenie kandydatów brane było pod uwagę „doświadczenie kandydata przydatne w pracach Rady”. Z oceny dokumentów nadesłanych przez kandydatów niesłyszących nie wynikało zdaniem Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, iż posiadają one takie doświadczenie. Minister Pracy i Polityki Społecznej powołał w skład Rady dwie osoby niesłyszące po tym, jak dwóch członków rady zrezygnowało z członkostwa.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, przebieg rekrutacji członków Polskiej Rady Języka Migowego oraz ostateczny jej skład nie są w pełni zgodne ze standardami międzynarodowymi, m.in. wyznaczanymi przez Konwencję ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o języku migowym i innych środkach komunikowania się* (Dz. U. Nr 209, poz. 1243 ze zm.).

Konieczność udziału osób głuchych w podejmowaniu decyzji dotyczących języka migowego dostrzeżono już w 1988 r., kiedy to Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie języków migowych (Doc A2--302/87 z dnia 17 czerwca 1988 r. oraz Doc B4-095/98 z dnia 18 listopada 1998 r.), podkreślając, iż niezbędne jest pełne zaangażowanie osób głuchych w określanie polityk dotyczących niesłyszących na poziomie krajowym. Konieczność angażowania użytkowników języka migowego w proces tworzenia polityk dotyczących języka migowego dostrzeżono również w rekomendacji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy 1598 (2003) o ochronie języków migowych w państwach członkowskich Rady Europy.

Przenosząc powyższe na grunt polskiej ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o języku migowym i innych środkach komunikowania się* wskazać należy, iż ustawa jasno formułuje wymagania, które spełniać powinni członkowie Rady - zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy, członkiem Rady może zostać osoba znająca PJM, SJM lub SKOGR lub zajmująca się zawodowo tą problematyką. Ustawa nie nakłada przy tym żadnych dodatkowych kryteriów, którymi kierować się powinien minister do spraw zabezpieczenia społecznego powołując członków Rady. Takie kryteria formułują natomiast opisane wyżej międzynarodowe zalecenia oraz wspomniana Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych,

ratyfikowana przez Polskę w dniu 6 września 2012 r. i stanowiąca wobec tego część porządku krajowego. Jak wskazano w piśmie z dnia 19 grudnia 2012 r., art. 4 ust. 3 Konwencji nakłada na państwa Strony obowiązek ścisłego konsultowania się i angażowania osób z niepełnosprawnościami w podejmowanie decyzji w zakresie spraw z nimi związanymi. Wobec powyższego, podstawowym kryterium wyboru członków Rady poza spełnieniem wymogów przewidzianych ustawą powinno być zaangażowanie w prace Rady osób głuchych, których prace Rady dotyczą. Ponadto, wskazać należy, że w ogłoszeniu o naborze do Rady nie znalazły się informacje o kryteriach oceny, kandydaci nie mieli zatem możliwości wykazania się ich spełnieniem. Nie jest przekonujący argument, że osoby głuche nie posiadają „doświadczenia przydatnego w pracach Rady”, skoro język migowy to naturalny język głuchych, a problematyka osób głuchych jest im właśnie najlepiej znana. Obowiązek angażowania osób z niepełnosprawnościami w życie publiczne leży przy tym po stronie państwa. Pozytywnym obowiązkiem państwa jest aktywne poszukiwanie odpowiednich kandydatów, choćby poprzez rozpowszechnianie informacji o naborze do Rady w języku migowym w środowiskach, organizacjach i stowarzyszeniach skupiających osoby głuche.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie widzi też uzasadnienia dla odrzucenia zgłoszeń kandydatów, którzy nie spełniali „wymogów formalnych” - pożądane byłoby wezwanie do uzupełnienia przez te osoby stosownych oświadczeń, zwłaszcza, że w ogłoszeniu mowa była o konieczności składania oświadczeń w języku polskim, zasadne byłoby natomiast umożliwienie składania oświadczeń również w języku migowym.

Wobec powyższego, ponownie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2011 r. Nr 14, poz. 147, z późn. zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o poinformowanie o planowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej działaniach mających na celu dostosowanie składu Polskiej Rady Języka Migowego do przepisów Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Łeuz wyrosy rowuden
Zeno Jpaw